

International Journal of Social Sciences

ISSN:2587-2591

DOI Number:<http://dx.doi.org/10.30830/tobider.sayi.20.10>

Volume 8/4

2024 p. 175-197

CUMHURİYET GAZETESİ'NE GÖRE ALMANYA'NIN NORVEÇ'İ İŞGALİ VE FRANSA İŞGALİNE GİDEN SÜREÇ (9 NİSAN-10 MAYIS 1940)

GERMANY'S INVASION OF NORWAY AND THE PROCESS LEADING TO THE FRENCH INVASION ACCORDING TO THE *CUMHURİYET* NEWSPAPER (APRIL 9-MAY 10, 1940)

Ahmet Murat KADIOĞLU*

Batuhan Veysel SAKİNOĞLU **

ÖZ

1 Eylül 1939'da Alman birliklerinin Polonya'yı işgali sonucunda Fransa ve İngiltere, o zamana kadar yürütmüş oldukları yeni bir savaştan kaçınma ve yatıştırma politikasını terk ederek 3 Eylül'de Almanya'ya savaş ilan etmişlerdir. Bu savaş ilanının ardından Almanya'nın Fransa'nın işgaline başladığı gün olan 10 Mayıs 1940 tarihine kadar Batı Cephesi'nde küçük çaplı çatışmalar yaşanmış taraflar birbirinin güçlerini tartmıştır. Almanya, kendisi için hayati önem arz eden demirin güvenli bir şekilde nakli için Norveç'i işgal etmiştir. Batı Cephesi, bu savaşla beraber hareketlilik kazanmıştır. Müttefikler Norveç'in işgalini önlemek için Kuzey Denizi'ne mayın döşemiş ve Norveç'e asker çıkarmıştır. Ancak Müttefikler, şiddetli Alman taarruzları karşısında geri çekilmek zorunda kalmıştır. Norveç Savaşı, Fransa'nın işgaline giden süreçte önemli bir yer tutmuştur. Türk basını bu süreci yakından takip etmiştir. Savaşta bitaraf kalmış olan Türkiye'de savaşın nasıl ilerlediği hakkında kamuoyunu aydınlatmak Türk basınının temel vazifelerinden olmuştur. Türk basını ve özelinde Cumhuriyet gazetesi Norveç Savaşı'na geniş yer ayırmıştır. Bununla birlikte Cumhuriyet gazetesinin güçlü kalemleri savaşın gidişatı ve geleceği hakkında önemli değerlendirmelerde bulunmuştur. Çalışmanın amacı, Almanya'nın Norveç'i işgalinden Fransa'yı işgaline giden süreci Cumhuriyet gazetesi aracılığıyla incelemektir.

Anahtar Kelimeler: *Batı Cephesi, Cumhuriyet, Fransa Muharebesi, İkinci Dünya Savaşı, Müttefikler.*

* Dr. Öğr. Üyesi, Ostim Teknik Üniversitesi, Ortak Dersler Bölümü, E-mail: ahmetkadioglumurat@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9786-1904, Ankara, Türkiye.

** Yüksek Lisans Öğrencisi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, E-mail: sakinoglubatuhan@gmail.com, ORCID: 0009-0008-4599-1000, Konya, Türkiye.

ABSTRACT

As a result of the invasion of Poland by German troops on September 1, 1939, France and England abandoned the policy of avoiding and appeasing a new war they had followed until then and declared war on Germany on September 3. Following this declaration of war, small-scale conflicts took place on the Western Front until May 10, 1940, the day Germany began the occupation of France, and the sides weighed each other's strengths. Germany occupied Norway for the safe transportation of iron, which is vital for Germany. The Western Front gained momentum with this war. To prevent the invasion of Norway, the Allies laid mines in the North Sea and landed troops in Norway. However, the Allies had to retreat in the face of fierce German attacks. The Norwegian War had an important place in the process leading to the invasion of France. The Turkish press followed this process closely. In Turkey, which remained neutral in the war, enlightening the public about how the war progressed has become one of the basic duties of the Turkish press. The Turkish press, and in particular the Cumhuriyet newspaper, devoted extensive coverage to the Norwegian War. However, the powerful writers of Cumhuriyet newspaper made important evaluations about the course and future of the war. The aim of the study is to examine the process from Germany's occupation of Norway to its occupation of France through the Cumhuriyet newspaper.

Keywords: *Western Front, Cumhuriyet, Battle of France, Second World War, Allies.*

GİRİŞ

Birinci Dünya Savaşı'nın sonunda İtilaf Devletleri ile Almanya arasında 1919 yılında imzalanan Versay Barış Antlaşması'nın ardından Fransız General Ferdinand Foch: "*Bu bir barış antlaşması değil, yirmi yıl sürecek bir ateşkestir*" demiş ve tarih, Foch'u haklı çıkarmıştır (Stone, 2019: 29). Birinci Dünya Savaşı ve 1929 Dünya Ekonomik Buhranı'nın yarattığı travma, Avrupa'da totaliter rejimleri iktidara taşımıştır (Akşin, 2021: 146). Rusya'da Bolşevikler ihtilallerle (1917), İtalya'da ise Mussolini ve Kara Gömlekliler'in Roma'ya yürüyüşüyle (1922) bu süreç başlamıştır (Çelikçi, 2013: 89). Almanya ise bu ülkeler arasında önemli bir yer teşkil etmiştir. Birinci Dünya Savaşı sonunda Kayser II. Wilhelm Hollanda'ya giderek ülkeyi terk etmiş ve 9 Kasım 1918'de bir sosyal demokrat olan Philipp Scheidemann tarafından ilan edilen Weimar Cumhuriyeti ile Almanya'da yeni bir rejim kurulmuştur (Gay, 2023: 30).

Weimar Cumhuriyeti'nin doğum sancıları, savaş sonrası imzalanan Versay Barış Antlaşması ile ağırlaşmıştır. Versay Barış Antlaşması'nın ortaya koyduğu şartlar Adolf Hitler ve Nazi rejimini iktidara taşıyan önemli unsurlardan biridir. Yeni Cumhuriyet bu anlaşma ile ağır bir tazminata mahkûm edilmiş, ordusu sınırlandırılmış, ülkenin batısında Fransa ile sınır olan ve Almanya'nın önemli sanayi bölgelerinden biri olan Ruhr Vadisi'ne asker sokması yasaklanmış, Polonya'nın denize çıkması için tasarlanan Danzig Koridoru ile ülke ikiye bölünmüştür. Öte yandan Almanya'nın galip devletlere (Üçlü İtilaf) borcunu ödeyememesi üzerine Fransa'nın Ruhr Vadisi'ne girerek bölgeyi işgal etmesi ile Almanya aşağılanmıştır (Wiest, 2022: 303-306). İşte bu koşullar altında 31 Temmuz 1932 tarihinde yapılan seçimlerde %37,4 (Ullrich, 2022: 66), 5 Mart 1933'te yapılan seçimde ise oyların %43,9'unu alan Hitler'in Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisi'ni (NSDAP) iktidara taşımıştır (Belenli, 2020: 650).

Birinci Dünya Savaşı kahramanı olan Cumhurbaşkanı Paul von Hindenburg'un 2 Ağustos 1934 yılındaki ölümü üzerine Hitler, artık Alman Reich'inin Führer ve Şansölyesi unvanıyla tüm Almanya'nın tartışılmaz lideri konumuna yükselmiştir. Askerlik hizmetini yeniden yürürlüğe koyarak ordu ve donanma gücünü arttırması ve Ruhr Bölgesi'ne asker sokmasıyla dikkatleri üzerine çekmiştir. Ancak doğuda beliren komünizm tehlikesini yalnızca Almanların durdurabileceği düşüncesi, bir önceki savaşın galip ama yorgun batı demokrasilerinin tepkisiz kalmasına neden olmuştur (Akşin, 2021: 221). Hitler, batının bu tepkisizliğiyle cesaretlenmiş ve süreç "Anschluss" yani Avusturya'nın ilhakı (12-13 Mart 1938) ile devam etmiştir (Mazower, 2020: 104). Ardından bütün Almanları bir ülke altında birleştirmeyi kendine görev edinen Hitler, gözünü çok sayıda Alman'ın yaşadığı Çekoslovakya'nın Südet bölgesine dikmiştir. Bu süreçte yatıştırma politikası izleyen İngiltere ve Fransa çıkabilecek bir savaştan kaçınma politikası gütmüştür. Bunun sonucunda Hitler, Birleşik Krallık Başbakanı Neville Chamberlain, Fransa Başbakanı Edouard Daladier ve Benito Mussolini arasında 29 Eylül 1938 tarihinde imzalanan Münih Anlaşması ile başka bir Avrupa ülkesi üzerinde hak iddia etmemesi karşılığında Çekoslovakya'nın Südet bölgesini Hitler'e bırakmıştır (Anchieri, 1959: 53). 14 Mart 1939 tarihinde ise Alman orduları geri kalan Çekoslovak topraklarını da işgal ederek Çekoslovakya'yı ortadan kaldırmıştır (Öncü, 2014: 171). Böylece yeni bir dünya savaşı için gerekli fitilin ateşlenmesine sadece son bir adım kalmıştır.

Avusturya'nın ilhakı ve Çekoslovakya'nın işgalinden sonra Hitler yönünü, nüfusun çoğunluğunun Alman olduğu Danzig'e, yani Polonya'ya çevirmiştir. Versay Barış Antlaşması ile Polonya'nın denize çıkması için tasarlanan ve Alman topraklarını ikiye bölen Danzig Koridoru, Almanya'nın milli bir meselesi haline gelmiştir. Almanya, 31 Ağustos 1939'da yaşanan Gleiwitz Vakası ile harekete geçmiştir. Bu olay, Polonyalı kılığında girmiş olan Alman askerleri tarafından, Yukarı Silezya'da bulunan Gleiwitz şehrindeki radyo istasyonuna yapılan düzmece bir saldırıdır. Bu düzmece saldırının Almanya'ya, Polonya'ya müdahale etmesi için haklı bir sebep vereceği düşünülmüştür. Almanya ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) arasında yapılan Molotov-Ribbentrop Paktı'nın imzalanmasından bir hafta sonra Alman birlikleri, 1 Eylül günü saat 06.00'dan kısa bir süre önce Polonya sınırını geçmiştir. Hava saldırıları bir saat önce başlamıştır (Hart, 2023: 40). SSCB ise 17 Eylül günü Polonya'ya savaş ilan etmiş ve doğudan saldırıya geçmiştir (McMeekin, 2022: 113). Almanya savaş ilanı olmaksızın Polonya'ya saldırmıştır ki bu durum uluslararası hukuka aykırıdır. Modernizasyonunu savaşa yetiştiremeyen Polonya ordusu, Alman ordusu karşısında şiddetli bir darbe almıştır. Polonya doğu ve batı cephelerinde yaklaşık 70.000 asker kaybetmiştir (Jenkins, 2023: 282).

Savaşın başladığı günden itibaren bitaraf kalan Türkiye'de bu savaş yakından takip edilmiştir. Türk basını ve Cumhuriyet gazetesi Polonya Savaşı'nda yaşanan olayları gün gün aktarmış ve değerlendirerek kamuoyu ile paylaşmıştır. Savaşın patlak verdiği 1 Eylül 1939'da *Cumhuriyet* gazetesi yazarı Peyami Safa, "İki Eylül Arasındaki Fark" başlığıyla yayımlamış olduğu yazıda 1938 Eylül'ünde yaşanan olayları 1939 Eylül'ü ile karşılaştırmıştır. Gündem Çekoslovakya yerine Polonya, Südetler yerine ise Danzig olmuştur. Aradaki fark ise Müttefiklerin artık yaşanan olaylara karşı tepkisiz kalmayacağıdır. Peyami Safa'ya göre savaş artık kaçınılmazdır (Benhür ve Taşçı, 2023: 457). Nitekim öyle de olmuştur. İngiltere, Almanya'ya işgali durdurması için bir ultimatom ilemiştir. Ancak Almanya'nın Polonya üzerindeki hareketinin devam etmesi üzerine İngiltere ve Fransa, 3 Eylül 1939 tarihinde Almanya'ya savaş ilan ederek İkinci

Dünya Savaşı'nı başlatmışlardır. Chamberlain'in 3 Eylül sabahı yapmış olduğu ulusa seslenişte; “Almanya'nın yöneticisinin verdiği hiçbir söze güvenilemeyeceği ve hiçbir halkın ya da ülkenin kendini güvende hissedemeyeceği bu durum tahammül edilemez hale gelmişti” (Jenkins, 2023: 282).

Norveç'in İşgali ve Batı Cephesi'ndeki Gelişmelerin Cumhuriyet Gazetesine Yansımaları

Polonya'nın Almanya ve SSCB arasında paylaşılmasından sonra (Armaoğlu, 1993: 294) Almanlar tarafından “*Sitzkrieg*” yani oturan savaş, Fransızlar tarafından “*le drole de guerre*” komik savaş ya da garip savaş ve İngilizler tarafından “*Bore War*” sıkıcı savaş denen altı aylık süreç (Booth ve Walton, 2023: 46-47), Hitler'in İskandinavya'ya gözünü dikmesi üzerine bozulmuştur (Hart, 2023: 71). Bu süreçte Müttefikler Almanya'nın dışarıdan hammadde ve yiyecek almasını engellemek için Almanya'yı denizden ve karadan abluka altına almışlardır. Demir ihtiyacının büyük çoğunluğunu Norveç'ten karşılayan Almanya'nın bu ticaretine darbe vurmak için Müttefikler, Norveç ve Almanya arasındaki suları mayınlayarak mayın tarlaları oluşturmuşlardır. Norveç hükümeti bu durum üzerine İngiltere'yi protesto etmiş ve mayınların derhal toplatılmasını hakkında talebini bir nota ile İngiltere'ye iletmiştir (Cumhuriyet, 1940: 5). Diğer taraftan Almanya, Norveç'in kendi sahillerini müdafaa edememesi halinde donanmasının ve ordusunun Baltık Denizi'nde hazırlandığını haber vermiştir (Togay, 1940: 2). Norveç karasularına döşenen mayınların Almanlar için ne kadar tehlikeli ve tesirli bir silah olduğu artan gerilim ile kendini göstermiştir. Müttefikler tarafından Almanya'yı gıdasız ve hammaddesiz bırakmak amacıyla sarfedilen gayretler ciddileşince Almanlar harekete geçmek mecburiyeti hissetmişlerdir (Nadi, 1940: 1).

Almanya 9 Nisan 1940'ta ani bir saldırıyla hem Danimarka'yı işgal etmiş hem de Norveç'in güneyine asker çıkarmıştır. Oslo'da bulunan Alman elçisinin Norveç hükümetine “*Norveç'i biz işgal etmesek İngilizler ve Fransızlar edeceklerdi*” şeklindeki beyanatu, işgali haklı kılma çabasının bir göstergesidir. Maginot Hattı¹ ve Siegfried Hattı'nda² altı aydır durağan şekilde devam eden savaş nihayet Kuzey Denizi'nde yeni bir cephe kazanmıştır (Nadi, 1940: 5). Danimarka teslim olurken Norveç, Oslo'yu tahliye ederek mukavemet göstermeye çalışmıştır. Almanlar ise büyük şehirleri bombalamaya başlamışlardır (Cumhuriyet, 1940: 1). Almanların Norveç'e çıkarma yapmasının ardından *Cumhuriyet* gazetesinde yazılar kaleme alan Peyami Safa, İskandinavya'nın zaferin anahtarı olduğunu söylemiş ve Müttefiklerin üç ihtimali olduğunu ileri sürmüştür; birincisi Norveç'e asker çıkarırlar ve Almanlar ile savaşarak onları Norveç'ten atarlar, ikincisi asker çıkarmazlar yalnız Norveç kıyılarında bir deniz savaşı yürütürler ve son

---

¹ 1927 yılında Fransa tarafından inşasına başlanan bu savunma hattının yapılma sebebi Fransa'yı Almanya'ya karşı korumaktır. Hattın adı 1916 Verdun Muharebesi gazilerinden olan ve Fransa'da 1929 yılında Genelkurmay Başkanlığı'na yükselen Andre Maginot'tan gelmektedir. İlk başta Maginot Hattı'nın İsviçre ve Belçika sınırlarını da kapsamı düşünölmüş ancak muhtemelen işçi yetersizliğinden dolayı tamamlanamamıştır. Bu sebeple bu hat Fransa'nın bütün kuzey sınırını kapsamamıştır. Fransa bu savunma hattı için 2.900.000.000 Frank kredi tahsis etmiştir. Bknz. Salim Aydın, “İkinci Dünya Savaşı'nda Kıyı ve İç Hat Savunması: Çakmak Hattı (Büyükçekmece-Çatalca) Koruganları”, *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, İstanbul 2020, C. 16, S. 34, s. 386-389.

² Siegfried Hattı, Almanya'nın Maginot Hattı'na bir cevabıydı. Almanya ve Fransa arasında sınır görevi gören Ren (Rhin) Nehri'nin karşısına inşa edilen bu hattın tamamlanacağı Hitler tarafından Nürnberg nutkunda ifade edilmiştir. Bknz. Muammer Yalçın, “Sigfrid (Siegfried) Hattı”, *Askeri Mecmua*, C. 17, S. 137, s. 72-73.

---

olarak Norveç'e asker çıkarırlar fakat Almanları çıkarmaya muvaffak olamazlar. Safa'nın öne sürdüğü ihtimallerden üçüncüsü Müttefikler için gerçek olacaktır. Yazının başında İskandinavya'nın zaferin anahtarı olduğunu söyleyen Peyami Safa, zaferin ise iki kapısı olduğunu belirtmiştir; Maginot ve Siegfried (Safa, 1940: 3).

Fransız Başbakan Reynaud 10 Nisan 1940 tarihinde mecliste yaptığı konuşmada Norveç üzerinden neden böyle bir harekate giriştikleri ve hareketin durumu hakkında şu bilgileri vermiştir (Cumhuriyet, 1940: 6):

Fransa, İsveç demir madenlerinin mütemadiyen Almanya'ya gitmesine nihayet vermek istemiştir. Norveç denizlerini kapadık. Çünkü Norveç'in bitarafılığı mevcut değildi. Almanya'ya karşı yapılmış olan bu harp hareketinin mesuliyetini kabul ediyoruz. Bundan böyle Narvik'ten Almanya'ya bir ton demir bile gitmeyecektir. Almanya da hareket etti ve hatta bizden daha evvel. Almanya harp filosunu Norveç'e göndermiştir. Tayfa kıyafetinde giden bahriye askerleri limanları ele geçirmiştir. Bundan başka Almanya, kuvvete müracaat etmemeyi taahhüt eylemiş olduğu Danimarka'yı da istila etmiştir. Bir taraftan bir abluka hareketi olmuş, diğer taraftan abluka ile hiç alakası olmayan Danimarka istila edilmiştir. Nazi rejiminin bu yeni ihlali hareketlerine hayret etmiyoruz. Müttefiklerin ablukası Alman kontrolüne tabi bütün mıntikalara bütün şiddetiyle tatbik edilecektir. Alman filosunun yarısından fazlası İngiliz anavatan filosu ile Fransız filosunun tehdidine maruz bulunuyor...

Cumhuriyet'in köşesinde yer verdiği Londra merkezli *Reuters* Ajansı'nın 11 Nisan'da yapmış olduğu habere göre, Almanya'nın bitaraf Belçika ve Hollanda üzerinden bir harekate girişeceği tahmin edilmiştir. Hollanda da tarafsızlığını ihlal için girişilecek herhangi bir teşebbüse silahla karşılık vereceğini bildirmiştir. Belçika ise ordusunda bütün mezuniyetlerin kaldırıldığını bildirmiş ama genel seferberlik ilan etmemiştir (Cumhuriyet, 1940: 3). Bununla birlikte her iki ülkede de sınırlar takviye edilmiş, şehirler, hastaneler ve okullar boşaltılmış, sahiller ve yollar sıkı denetim altına alınmış, önemli noktalarda barikatlar kurulmuş ve sahillere mayın dökülerek olası bir işgale karşı hazırlıklar başlamıştır (Cumhuriyet, 1940: 1).

Danimarka Kralı 10. Christian ve hükümeti Almanlara karşı mukavemetin ülkeyi harabeye çevireceğini düşündüklerinden dolayı işgali ve Almanlar ile işbirliği yapmayı kabul etmişlerdir. Diğer yandan İngiltere Denizcilik Bakanı Churchill'in Norveç'e İngiliz ve Fransız birliklerinin çıkarak Almanlara karşı koyulacağı yönündeki beyanati Norveçlilere cesaret vermiş, İngiltere ve Fransa'nın yardımına güvenen Norveçliler Almanya'ya karşı mukavemet kararı almıştır (Cumhuriyet, 1940: 2). İngilizlerin amacı Norveç'e yapılan Alman askeri sevkiyatına mâni olmaktır. Böylece İngiliz ve Fransız kuvvetleri, Norveç'e çıkacak ve geride kalan Alman birliklerini kuşatıp yok edebileceklerdir. Almanların amacı ise bütün hava ve deniz güçleriyle İngilizleri Norveç sahillerinden uzaklaştırmaktır (Togay, 1940: 2). Norveç içlerine uzanan Alman taarruzu, seferberliğe katılan 30 bin Norveçlinin de katkısıyla geçici bir süreyle olsa da durdurulmuştur (Cumhuriyet, 1940: 1). *Cumhuriyet* gazetesi yazarı Abidin Daver Norveç direnişi karşısında Almanların geri çekilişini "*Bugün vaziyetin hululası şudur: Almanya ilk yumruğu muvaffakiyetle indirmiş, fakat hemen akabinde daha şiddetli bir yumruk yemiştir*" şeklinde yorumlamıştır (Daver, 1940: 3). Fransız Başbakan Reynaud 11 Nisan'da Paris'te "*Almanya demirden mahrum edilmiştir ve edilecektir. Almanya bize taarruz için çeliğe muhtaçtır. Bize muhasara edilmiş bir memleket manzarası arz etti*" şeklinde beyanatta bulunmuştur. Devamında Fransızların henüz hiç zayıat vermediklerini,

İngilizlerin dört torpido kaybettiklerini açıklamış, Alman zayıatının ise dört kruvazör, bir denizaltı, bir muhrip ve 12 nakliye gemisi olduğunu belirtmiştir (Cumhuriyet, 1940: 5).

1940 yılının başlangıcından itibaren Almanların Batı Cephesi'ndeki askeri faaliyetleri ve sevkiyatlarının artması ile birlikte Benelüks ülkeleri³ üzerindeki baskı artmıştır. Almanya'nın Hollanda'ya karşı harekât başlatmaya karar verdiği düşünülerek Belçika'da kabine toplanmış, askeri durumun tetkiki ve müzakeresinin ardından Belçika'nın müdafaası için gerekli olan yeni tedbirlerin alınması kararlaştırılmıştır. Belçika Milli Savunma Bakanı General Denis gazetecilerle yaptığı beyanatta; "Eğer Belçika'ya bir tecavüz vuku bulursa mütecavizin muvaffakiyet ihtimalleri yoktur. Bundan 8 ay evvel Belçika ordusu ilk defa olarak seferber edilmiştir. Belçika muazzam tahkimat yapmıştır. Eğer Belçika bu sekiz ay içinde harbe sürüklenmemişse bunu aldığı askeri ihtiyat tedbirlerine borçludur" demiştir (Cumhuriyet, 1940: 5). Bu arada Belçika ve Hollanda'da bulunan Alman elçilerinin 12 Nisan gece yarısı aniden Berlin'e hareket etmeleri endişeleri arttırmıştır (Cumhuriyet, 1940: 5).

Başbakan Reynaud başkanlığında Fransa'da 13 Nisan günü savaş kabinesi toplanmıştır. General Gamelin, Villemin ve Amiral Darlan toplantıda hazır bulunmuşlardır (Cumhuriyet, 1940: 3). Almanya, Norveç'e taarruzda bulunurken, Almanya'nın komşuları İsveç, Hollanda, Belçika ve hatta İsviçre endişe içindedir. Gerek bu ülkelerde gerek Fransız cephesinde ordular hazır beklemektedir. Çünkü Almanya'nın buralarda bir taarruza geçmesi muhtemeldir. Almanlar Danimarka'yı tamamen işgal etmiş, Norveç'te ise istilaya girişmiş olmakla beraber buralarda cepheye sürdüğü asker sayısı aşağı yukarı bellidir. Belirtilene göre bu sayı 50 bin kişidir. 5-6 milyon olarak tahmin edilen Alman ordusu başka bir harekate girişebilecek güce pekâlâ sahiptir. Almanların Danimarka ve Norveç'te şaşırtma veya oyalama savaşı yaptığı gündeme gelmiştir. *Cumhuriyet* gazetesi yazarı Abidin Daver bu şaşırtma veya oyalama durumunda hareketin kime karşı yapılacağı hakkında birkaç ihtimal üzerinde durmuştur (Daver, 1940: 3).

1. İsveç: Müttefikler Almanları Norveç'te sıkıştırmayı becerir ve zor bir duruma düşürürse Almanya, askerlerini İsveç üzerinden geçirmek isteyecektir. Bitaraflığını korumak isteyen İsveç ise buna karşı çıktığında, Almanlar İsveç'e taarruz etmek mecburiyetinde olacaktır.

2. Hollanda: Hollanda'yı işgal eden Almanya, İngiltere'ye yaklaşmış olur. Bir yıldırım savaşıyla işgal edilmesi mümkün olan Hollanda'nın yardımına Müttefiklerin koşacakları muhakkaktır. İngiliz ve Fransız kuvvetlerini önce Norveç'e çekmek ardından Hollanda'ya taarruz etmek ümit verici bir hareket olarak değerlendirilmiştir.

3. Belçika: Birinci Dünya Savaşı'nda Belçika kıyılarının işgali Alman deniz ve hava kuvvetleri için çok faydalı olmuştur. Belçika, Almanya'ya karşı müdafa tedbirleri almış olsa da zayıftır. Bundan dolayı Belçika'ya yardıma gelecek olan Müttefik kuvvetlerini Norveç'e çektikten sonra bir baskın ve yıldırım savaşı yapmak gayet mümkündür.

4. Fransa: Maginot Hattı ve Fransız ordusu sapaşğlam dururken Fransa'ya taarruz etmek tercih edilmesi zor bir seçenek olarak değerlendirilmiştir. Ancak Hollanda ve Belçika'ya taarruz edilirken Fransa'ya karşı bir oyalama ve şaşırtma taarruzu yapılması muhtemel görünmüştür. Böyle bir taarruzun Fransızları aldatabilmesi için çok ciddi ve şiddetli olması lazımdır.

³ Hollanda, Belçika ve Lüksemburg.

5. İsviçre: Almanların Fransız ordusunu iki yandan çevirmek ve Maginot Hattı'nı hem Belçika'dan hem de İsviçre'den kuşatma arzusuna kapılmaları da muhtemel olarak görülmüştür. Öyle olmasa bile Fransız birliklerini İsviçre sınırına çekmek için, İsviçre'ye karşı bir şaşırtma ve oyalama taarruzu yapmaları gerekmektedir. Bu ihtimallerden doğan endişelerden dolayı İsveç'ten İsviçre'ye kadar Almanya'nın bütün komşularının tetikte olduğu belirtilmiştir (Daver, 1940: 3).

Batı Cephesi'nde 12 Nisan'dan itibaren hareketlenmeler başlamıştır. 13 Nisan sabahı Paris'ten yapılan tebliğ şu şekildedir (Cumhuriyet, 1940: 3):

“12 Nisan günü akşamı Parre mıntıkasında topçumuz, inşa halinde bulunan düşman istihkamlarına ateş açmıştır. Geceleyin piyade kuvvetleri Rhin sahillerinde hem Mulhouse'ın şark mıntıkasında hem Strazburg civarlarında faaliyetlerde bulunmuştur. Düşman, Rhin üzerinde Huningue şimalinde ufak bir taarruza teşebbüs etmişse de muvaffakiyet kazanamamıştır” diyerek cepheden haber verirken yine aynı günün akşamı yapılan tebliğ; “Bugün, keşif kolları faaliyetinde şiddetli bir tezayüt olmuştur. Moselle'nin şarkında, düşmanın şiddetli topçu ateşiyle hazırladığı mevzii bir taarruz tamamen akim kalmıştır. Düşman mania hattını aşamamış ve geri çekilmeğe mecbur olmuştur. Daha şarkta, keşif kolları arasında yapılan müsademeler bizim lehimize dönmüştür. Sarre ile Vosges arasında tarafımızdan yapılan bir ufak taarruz muvaffakiyetle neticelenmiştir.”

Batı Cephesi'nde Almanya ve Fransa arasında ufak çaplı çatışmaların başlaması ile birlikte *Cumhuriyet*, 11 Nisan'da çıkan sayısında *Echo du Nord* gazetesinden aktardığı haberde iki Alman uçağının düşürüldüğünü ve 7 Almanın öldürüldüğünü birinin ise esir alındığını bildirmiştir (Cumhuriyet, 1940: 5). 14 Nisan günü Paris tarafından yapılan tebliğde Paris'ten yapılan tebliği yalanlamıştır (Cumhuriyet, 1940: 5):

“Vosgeslerin garbında muhtelif noktalarda düşman piyade müfrezeleri topçusunun muzaheretiyile hatlarımıza yaklaşmağa teşebbüs etmişlerdir. Bu müfrezeler tardedilmiş ve düşmana zayıat verdirilmiştir” (Cumhuriyet, 1940: 3) şeklinde olurken Berlin'den yapılan tebliğ: “...Garp cephesinde müteaddit Alman hücum kıtalarının muvaffakiyeti kaydedilmiştir. Merzigin cenup garbisinde Zelingen civarında iki Alman hücum kıtası topçu hazırlığından sonra düşman mevzilerine iki taraftan birden girmişlerdir. Müdafiler şiddetli bir mukavemetten sonra kısmen imha olunmuştur. Dört sığınak tahrip olunmuş ve esirler alınmıştır. Sarrelous'nin cenup garbisinde diğer bir Alman hücum kıtası da düşmana zayıat verdirilmiştir. Fransızlar on ölü ve birçok yaralı vermişlerdir. Deux Ponts'in cenubunda bir Fransız hücum kıtası sislerle muhat havadan sonra Alman ileri postalarına doğru ilerlemeye teşebbüs etmişlerdir. Taarruz zayıatla tardedilmiştir”

Karşılıklı olarak verilen tebliğler, Almanya ve Fransa'nın Batı Cephesi'nde güçlerini tartmaya başladığını göstermiştir.

İngiltere'nin Norveç'in işgaline karşı nasıl bir karşılık vereceği tüm dünya tarafından merakla beklenmiştir. Almanya'nın Norveç'e yerleşmesinin, İngiltere için doğuracağı tehlikeli sonuçlar gerek siyasi gerek iktisadi bakımdan Londra için oldukça önemliydi (Togay, 1940: 2). Almanlar Kuzey Denizi'ne döşenen mayınları elbette temizleyebilirlerdi ancak bunu yapana kadar İngiliz-Fransız birlikleri pekâlâ Norveç'e çıkarma yapabilirlerdi. Çünkü bölgeye döşenen mayınlar sadece Almanların takviye

almasını önlemek için değil aynı zamanda Müttefiklerin çıkarma hareketinin emniyetini de sağlamak içindi (Daver, 1940: 3). *Cumhuriyet*, İngiltere ve Fransa'nın Norveç'e verdikleri yardım sözünün bu kadar erken tutulmasından dolayı Norveçlilerin sevinç içinde olduklarını belirtmiştir. Norveç hükümetinin Londra radyosu vasıtasıyla yapmış olduğu açıklama şu şekildedir:

“İngiltere ve Fransa, bize yardımda bulunmaları hususunda yaptığımız müracaatı kabul ederek, bugün Norveç'e asker çıkarmaya başlamışlardır. Narvik ile civarı şimdiden şimdiden Almanlardan istirdat edilmiştir. Müttefiklerin yardımı, Norveç'in muhtelif noktalarında süratle inkişaf etmektedir. Norveç bahriyelileri her tarafta İngiliz donanmasına iltihak etmiş bulunmaktadır. Ayrıca, İngiliz makamlarıyla temasta ve teşriki mesaide bulunmak üzere İsveç zabitlerinden mürekkep bir heyet de bugün Londra'ya muvasalat etmişlerdir. Bu günden itibaren Norveç'te İngiliz ve Fransız paraları kabul edilecektir. Norveç'teki asker ve sivil makamatın İngiliz ve Fransız müttefiklerimizle temasa girerek her türlü kolaylık göstermeleri lazımdır. Ayrıca her Norveçli, müttefiklere yardımla mükelleftir.” (Cumhuriyet, 1940: 5).

İngiliz güçlerinin Norveç'e çıktığı haberi (Cumhuriyet, 1940: 1) ile Peyami Safa'nın bahsettiği ihtimallerden biri olan Müttefiklerin Norveç'e asker çıkarması gerçekleşmeye başlamıştır (Safa, 1940: 3). Yine Peyami Safa'nın diğer yorumuna göre bu savaş, demokratik-totaliter rejimler arasında olan bir savaş olmasının yanı sıra henüz dünya savaşı değildir. Dünya savaşı olmamasının sebebini ise çatışmaların Avrupa'nın yirmi üç devleti arasından yalnız dördü arasında geçmesine dayandırmıştır. Birinci Dünya Savaşı ile kıyaslandığında bu savaş, bir menfaat değil ekonomik rekabet ve hegemonya yarışı olarak anlaşılmıştır. Bununla birlikte bu savaşın bir dünya savaşına dönme ihtimalini düşündüren sebeplerin ise Birinci Dünya Savaşı'nınkinden daha fazla olduğu belirtilmiştir (Safa, 1940: 3).

Berlin, Belçika ve Hollanda'yı bir Müttefik saldırısı olacağına dair inandırma çabasına girişmiştir. Eğer Müttefikler tarafsız ülkelere saldırıda bulunursa Nazilerin daha evvel davranacağını bildirmiştir. Bununla birlikte *Cumhuriyet*, *Reuters* Ajansı'dan edindiği bilgiyi okuyucuları ile paylaşmıştır. Habere göre; gazeteciler Japonya Dışişleri Bakanı Hachiro Arita'ya Hollanda'nın savaşa dahil olması üzerine Hollanda'nın Asya'da bulunan topraklarının akıbetinin ne olacağını sormuş, Arita ise Japonya'nın bu toprakların geleceğini hiçbir Avrupalı devlete bırakmayacağını belirtmiştir (Cumhuriyet, 1940: 3). Bu söylem daha önce Japonya İçişleri Bakanı'nın 1938 yılında kurmuş olduğu “*Beyazların sarı ırkların boynundaki boyundurukları ortadan kalkmalıdır*” cümlesini akıllara getirmiştir (Benhür ve Eraslan, 2021: 389).

Kuzeyde savaşın devam ettiği günlerde İtalyan *Giornale d'Italia* gazetesinden alıntı yapan *Cumhuriyet* gazetesinde şu ifadeler yer almaktadır:

“Fransa, Korsika'nın, yani halis İtalyan ananesi taşıyan bir adanın işgaliyle, askeri ve siyasi hegemonya maksadı gütmektedir. Fransa'nın genişlemesi bahsinde hiç bir tabii ihtiyaca tekabül etmeyen Tunusun işgali, bu sebeple, senelerden beri iki memleketin arasını açmış ve her iki memleket arasında, halledilmeyen meselelerden biri olmuştur. Fransa'nın İtalya'ya karşı tatbik ettiği siyaset, Avrupa'da ve Akdeniz'de hegemonya muhafazasına matuf bir plana göre devam etmektedir. Fransa daima İtalya'nın tabii ve siyasi ve milli menafii aleyhine hareket ediyor. Bu günkü ihtilafta, İtalya'nın açık ve tabii hakkı Fransa'nın emperyal ve askeri

siyasetiyle çiğnenmektedir. Fransa'nın Akdeniz'deki vaziyeti hayati ve milli değil emperyal bir menfaat icabıdır" (Cumhuriyet, 1940: 3).

Bu ifadeler, Fransa'nın Tunus ve Korsika'daki meşruiyeti İtalya'da tartışmaya açılmıştır.

Aynı günlerde İngiltere Başbakanı Neville Chamberlain'in 16 Nisan'da Almanya'yı çok ağır bir surette itham ettiği beyanat, *Cumhuriyet*'in ilk sayfasında yer almıştır; "*Hiçbir millet; bu kuduz köpek gebertilmedikçe emniyet bulamaz!*" (Cumhuriyet, 1940: 1). Ülkelerin bitaraflığının tartışıldığı bu dönemde *Cumhuriyet*, İsmet İnönü'nün *Daily Mail* gazetesine vermiş olduğu beyanata yer vermiştir:

"Türkiye, İngiltere ve Fransa ile ittifakına -iyi veya fena zaman fark etmeksizin-daima sadık kalacaktır. Gayenize yüksek ve sarsılmaz itimadımız var. Muhtelif harplerde çarpışmış bir asker olarak, denizlere hakimiyetin size ne muazzam bir istifade temin ettiğini bilirim. Ben, İngiliz karakterini tanırım. Ne kadar sakin, cesur ve sadık olduğunu bilirim. O karakter, bu yeni hadiselerin mucip olabileceği her türlü meşakkate göğüs gerecektir. Ümit ederim ki, hayatımızı bu kadar sık sık ve bu kadar uzun müddet karartmış olan harp ıstırabı, çok sürmeden silinsin ve Avrupa yeniden sulha kavuşsun... Size ve memleketimize iyi talih temenni ederim" (Cumhuriyet, 1940: 3).

Orta Avrupa'da bunlar yaşanırken Akdeniz'de de durum giderek gerginleşmeye başlamış ve artık İtalya'nın da savaşa dahil olacağı yönündeki rivayetler oldukça artmıştır. İtalya'da "*İtalyan milleti hazır olsun. Bu iş, bugünden yarına, hatta belki de bu saatten öbür saate patlak verebilir*" şeklinde yazılar kaleme alınmıştır. Elbette Avrupa demokrasileri içinde, Faşist İtalya'yı da Almanya yanında savaşa sokarak ikisini birden alt etmeyi düşünen bir zümre bulunmaktadır ancak bu İngiltere ve Fransa hükümetleri tarafından kabul edilen bir görüş olmamıştır. İngiltere ve Fransa'nın amacı bir an önce Avrupa'da barışı sağlamaktır (Nadi, 1940: 1). İtalyan gazetelerinde İngiltere ve Fransa'nın tükenmiş olduğu yazılmıştır. Bu yazıların Almanların hoşuna gitmek için yapıldığı kadar Müttefiklere kaybetmekten korkan İtalyanların cesaretini arttırmak için olduğu meydandadır. İtalya'nın savaşa girmesi halinde ne kazanacağı ve ne olacağı tartışılmıştır. Daver İtalya'nın savaşa girse de girmese de kaybeden tarafta olduğunu ileri sürmüştür. Bunun sebebi ise Müttefikler savaşı kazanırsa İtalya zaten kaybetmiş olacaktır ama Naziler kazanırsa Almanya'yı dengeleyecek bir İngiltere veya Fransa kalmayacağı için Almanya Adriyatik'e uzanacaktır. Daver, muzaffer bir Almanya'yı durdurmanın İtalya'nın harcı olmadığı görüşündedir. İtalya'nın savaşa girmesi durumunda ise durumu zordur. Fransa, Almanya sınırında olduğu gibi İtalya sınırına da önemli kuvvetler aktarmış ve tamamen dağlık olan arazide mükemmel bir tahkimat yapmıştır. İtalya ve Almanya müşterek bir taarruz harekete geçirseler dahi İtalya ve Fransa sınırında bulunan zorlu arazi İtalya'nın işini oldukça zorlaştıracaktır (Daver, 1940: 3). 1940 Nisan'ının ortalarından itibaren dikkatler Kuzey Denizi'nden Akdeniz'e dönmüştür. İtalya'da cereyan eden hadiseler artık savaşın güneye taşınacağı şeklinde beklentileri arttırmıştır (Cumhuriyet, 1940: 5). Bununla birlikte Alman ve İtalyan askeri heyetleri arasında müzakereler de devam etmektedir. Norveç'te İngiliz ve Fransız birliklerinin etkili müdafaasına maruz kalan Almanya'nın, savaşı başka sahalara sıçratmak gibi çıkar yol aramaya çalışacağı düşünülmüştür (Nadi, 1940: 1).

Reuters'in Fransız cephesinden yapmış olduğu haberi okuyucularıyla paylaşan *Cumhuriyet*, Batı Cephesi'nde herhangi bir harekât kaydedilmemekle birlikte topçu ve

piyade hareketliliğinin arttığını aktarmıştır. Her iki tarafta da daha fazla miktarda askerin iştirak ettiği ve çok dikkatli hazırlanan planlarla ileri karakol saldırılarına başlamışlardır. Alman Başkumandanlığının tebliğine göre Batı Cephesi'nde Alman hücum müfrezeleri Merzig'in güneyinde düşman sığınaklarına girmiş, içeride bulunan 50 İngiliz askerini imha etmiş bununla birlikte esir, silah ve mühimmat almıştır (Cumhuriyet, 1940: 3). Paris'ten tebliğ edilen habere göre ise 19 Nisan akşamında Batı Cephesi'nde Fransız ve Alman keşif müfrezeleri arasında şiddetli çatışmalar yaşanmıştır. Karşılık veren altı Fransız avcı savaş uçağı, bir Alman uçağını düşürmüş bir diğeri de düşman hatları gerisinde yere inmeye mecbur etmiştir (Cumhuriyet, 1940: 5).

Reuters'in Paris'ten aktardığı tebliğe göre daha önce Finlandiya'ya gönderilmek için hazırlanan Fransız kuvvetleri 20 Nisan'da Norveç'e çıkartılmıştır. Fransız kuvvetlerinin hiçbir kayıp vermeden Norveç'e ulaşması, Müttefiklerin deniz yollarına tamamen hâkim olduğunu da göstermiştir. Ayrıca Fransız Başbakan Reynaud, mecliste yapmış olduğu konuşmada Türk-Fransız münasebetlerine değinmiştir; "*Türkiye ile müttefikler, Balkanlar ve Yakındoğu hakkında sıkı bir teşriki mesai halinde birleşmiş olup, güneydoğu Avrupa'da sulhun muhafazasını ve bütün Balkan devletleri istiklalini temini için çalışıyorlar. Türkiye ile müttefikler arasındaki bu sıkı teşriki mesai, mezkûr havalide sulhun en sağlam garantisini teşkil etmektedir*" ifadelerinde bulunmuştur (Cumhuriyet, 1940: 1).

Batı Cephesi'nde yaşanan çatışmalar 21 Nisan'dan itibaren şiddetlenmiştir. Fransa'da bulunan İngiliz Karargahı'ndan bildirilen haberlerde şu ifadeler yer almaktadır:

"Bu sabah tayyarelerimiz garp cephesinde düşman tayyareleriyle birçok müsademelerde bulunmuşlardır. Tayyarelerimizden biri Heinkel 111 sisteminde bir düşman tayyaresine hücum etmiş ve onu Charnneuy civarında Fransız topraklarına düşürmüştür. Bu tayyare mürettebatı esir edilmiştir....Tayyarelerimizden biri düşman hücumu tesiriyle inmeye icbar edilmişse de bunun pilotu kaçarak kurtulmaya muvaffak olmuştur. Diğer hücum tayyaremiz üslerine dönmüşlerdir. Hurricaul harp tayyareleri bugün garp cephesi üzerinde yaptıkları muharebelerde dört düşman tayyaresi düşürmüşlerdir. Diğer beş tayyarenin de düşürülmüş olduğu tahmin edilmektedir".

Savaş uçakları çatışma esnasında Belçika hava sahasına girmiş, bu sebeple Belçika hem İngiltere'yi hem de Almanya'yı protesto etmiştir (Cumhuriyet, 1940: 3). Berlin tarafından yapılan açıklamaya göre Batı Cephesi'nde Müttefik saldırısı püskürtülmüş, Müttefikler zayıt vermiş olsa da Alman tarafında herhangi bir zayıt olmadığı belirtilmiştir. 20 Nisan'dan itibaren devam eden hava muharebelerinde ise yalnız bir uçağın düştüğü belirtilmiş Müttefiklerin kaybı ise beş uçak olarak bildirilmiştir (Cumhuriyet, 1940: 6).

Kuzeydeki savaş, Müttefiklerin çıkarma yaptığı günden itibaren yeni bir boyuta evrilmiştir. Norveç'in orta kısmında bulunan Trondheim ve Bergen civarında İngilizlerin ve ardından Fransızların karaya asker çıkarmaları mevcut durumu tamamıyla değiştirmiştir. O ana kadar İngiltere yalnız Norveç'in kuzeyine asker çıkarmıştır. Bundaki amaç Norveç ve İsveç halkına yalnız olmadıklarını göstererek cesaret vermek, savaş sanayisi için oldukça gerekli demir cevherinin Almanya kontrolüne geçmesini önlemek ve İngiltere'ye karşı saldırı amacıyla kullanılmaya oldukça müsait olan hava ve donanma üslerinin Almanların eline geçmesine izin vermemek olarak belirlenmiştir (Togay, 1940: 2).

Bu esnada teyit edilmeden aktarılan bilgiler bir haber kirliliği yaratmıştır. Savaşın her iki tarafından da gelen bilgiler birbiriyle çelişmiştir. Bu esnada doğru bilgiyi titizlikle bulup okuyucuya aktarmak önemli bir vazife haline gelmiştir. Örneğin savaşın başında Leh süvarilerinin Doğu Prusya'ya girdiği haberi yayılmış ve neredeyse Alman saldırısının bozguna uğratıldığı düşünülmüştür. Ancak ilerleyen günlerde gelen haberler durumun hiç de sanıldığı gibi olmadığını ortaya koymuştur. Norveç Savaşı'ndan gelen bilgiler ise Müttefikler ilerliyor, Almanlar kaçıyor şeklindedir (Safa, 1940: 3). Yine başka bir örnek vermek gerekirse 22 Nisan'da Almanların kuşatıldığı ve Hamar'ın Müttefiklerin kontrolüne geçtiği haberleri Almanya tarafından yalanlanmış ve yapılan karşı tebliğde Alman ordusunun Hamar'ı geçtiğini ve kuzeye doğru ilerlemekte olduğunu bildirilmiştir. Yine aynı tebliğde İngiliz ve Norveç birliklerinin hiçbir tarafta harekete geçmediği belirtilmiş, Alman birliklerinin Norveç'te süratle ilerlediği okuyucuya aktarılmıştır (Cumhuriyet, 1940: 5). Daver, 24 Nisan'da kaleme aldığı yazısında arkadaşı Safa'nın bir önceki gün yayınlanan "Aldanmamak" yazısına atıfta bulunarak özellikle Alman resmi tebliğlerinin teyide muhtaç olduğunu belirtmiştir (Daver, 1940: 3).

İki günden beri toplantı halinde olan Müttefikler Harp Danışma Kurulu'na Norveç ve Polonya delegeleri de katılmıştır. Toplantıya Fransa'dan Reynaud, Daladier, Laurent ve Egnac iştirak ederken İngiltere'den Chamberlain, Lord Halifax ve Churchill katılmışlardır (Cumhuriyet, 1940: 1). Toplantıda şiddeti gittikçe artan Batı Cephesi'ne dikkat çekilmiştir. Uçak faaliyetleri artmış, Almanlar Fransız mevziilerinin fotoğraflarını çekmiştir. Bunun yanı sıra Alman uçakları geceleri Fransa üzerinde keşif uçuşları yapmaya başlamışlardır (Cumhuriyet, 1940: 6). *Cumhuriyet*, *Reuters Ajansı*'nin 24 Nisan'da Batı Cephesi'nde yaşanan haberini okuyucusuna aktarmıştır. Haber göre; Hurricane uçaklarından oluşan bir filo Maginot Hattı üzerinde Messerschmitt 110 filosu ile şiddetli bir çatışmaya girmiştir. Muharebe kısa sürmüş ve iki taraf da bir netice elde edememiştir. Siegfried Hattı'nın Belçika'ya doğru uzanan tarafında ise bir yangın çıkmış bu sebeple hattın bir kısmı harap olmuştur. Bir haftada çıkan ikinci yangın olması sebebiyle kundakçılıktan şüphelenilmiştir. Alman radyosunun verdiği habere göre Batı Cephesi'nde Sarre ile Baden şehirlerinin batı kısımları yasak mıntıka olarak ilan edilmiştir (Cumhuriyet, 1940: 3).

Almanya ve Fransa ile sınırı bulunan ülkelerde bir buhran yaşanmaktadır. Belçika kabinesi 25 Nisan günü istifa etmiştir (bu istifa 2 gün sonra geri çekilecektir). İsviçre'de ışık söndürme talimleri yapılmaktadır. Hollanda'da ise askeri sansür yürürlüğe konmuştur (Cumhuriyet, 1940: 5). Paris'ten yapılan açıklamaya göre 26 Nisan akşamı iki taraf topçusu da faaliyete geçmiştir. Almanların, Fransız karakollarına bir baskın düzenlediği ve şiddetli bir çatışmanın ardından mevzilerin nihayet Fransa'nın elinde kaldığı aktarılmıştır (Cumhuriyet, 1940: 5). Ertesi gün yer verilen Alman tebliği ise Fransızların 32 esir verdiğini yönündedir (Cumhuriyet, 1940: 5). 28 Nisan'da verilen Alman tebliği ise "*Garp cephesinde yeni bir şey olmamıştır*" şeklindedir (Cumhuriyet, 1940: 5).

Paris'ten yayımlanan tebliğe göre 1 Mayıs günü Nied mıntikasında keşif kolları faaliyeti olmuştur. Blies mıntikasında topçu faaliyetleri kaydedilmiştir. Kısa çatışmalar yaşanmıştır (Cumhuriyet, 1940: 5). Norveç Cephesi'nde ise rüzgâr tersine dönmüştür. Almanlar hızla ilerliyorken Müttefikler ricat haline evrilmiştir. Daver'e göre Müttefikler Norveç'te hezimete mahkumdur. İngiltere ve Fransa'nın uzak yerlerden getirecekleri kuvvetlerin, ağır malzemelerin nakli ve ihracı ile cepheye sevki zaman istemektedir. Ancak Alman saldırısı hızlı ve anidir (Cumhuriyet, 1940: 3). Norveç cephesinde

Müttefiklerin geri çekilme haberleri 3 Mayıs'tan itibaren basına yansımaya başlamıştır. İngiliz başbakanı Neville Chamberlain "Norveç harbini kaybetmiş değiliz" dese de basına yansıyan haberler aksini göstermektedir. Andalsnes ve Trondheim civarında bulunan Müttefik kuvvetler geri çekilmeye başlamıştır. Bununla birlikte yine Chamberlain'in açıklamalarına göre; "Almanlar Hollanda'yı yahut Belçika'yı veya aynı zamanda ikisini birden istilaya hazırdırlar" (Daver, 1940: 3).

Cumhuriyet ertesi gün Fransa'nın istihbarat raporuna yer vermiştir. Buna göre;

Günün en mühim meselesini İngiliz başvekilinin nutku teşkil etmektedir. Chamberlain vaziyeti olduğu gibi izah etmiştir. Harbin bir safhası kapanmış, fakat harp bitmemiştir. Bilakis deniz faikiyeti daima müttefiklerin elinde bulunmakta ve Almanlar Norveç'te büyük zayıyata uğramışlardır. Almanlar üç hafta devam eden çetin muharebelere rağmen Norveç'i işgal edememişlerdir. Norveç'teki demir madenlerinin yolu bugün Almanların önünde kapalı bulunmaktadır. Deniz faikiyetini ellerinde bulunduran müttefikler, her ihtimale karşı hazır bulunmak üzere Akdeniz'e yeni filolar göndermişlerdir. Müttefikler vaziyeti olduğu gibi efkarıumumiyeye bildirmekle, her şeye rağmen kati zaferi kazanmaya azmettiklerini bir defa daha ispat etmişlerdir." ifadeleri kullanılmıştır.

Bu ifadeler, Norveç savaşının gidişatı ve İtalya'nın savaşa girmek üzere olduğu hakkında düşüncelerini belirtmektedir (Cumhuriyet, 1940: 5). Chamberlain'in açıklamaları Paris'te hayranlıkla karşılanmış, dürüst beyanını fevkalade takdir edilmiştir (Cumhuriyet, 1940: 3). Nadir Nadi'ye göre Norveç'te süren askeri hareketin son günlerde Almanlar lehinde geliştiği zaten haber alınmaktaydı. Chamberlain'in Avam Kamarası'nda vermiş olduğu izahat bu durumu açık olarak gözler önüne sermiştir. Müttefik kuvvetlerin Trondheim mintikasına yaptıkları çıkarma Almanlara oranla geç kalmış ve bununla birlikte Luftwaffe'nin⁴ faaliyetleri yüzünden güçlülere maruz kalmıştır. Vaziyetin tahlili ve Chamberlain'in açıklamalarını baz aldığımızda Norveç Savaşı'nın sona erdiğine yahut ermek üzere bulunduğu hükmedilebilir. Bu durum, Almanya için şüphesiz bir başarıdır. Müttefiklerin harekât esnasında yavaş davranmaları bu neticenin alınmasında belli başlı bir sebep olarak öne sürülmüştür. Yavaş davranmanın bir zaruret icabı olduğu düşünülürse Müttefikler, hesaplarını iyi yapamamış, bir gün çekilecekleri bir yer için boşu boşuna emek ve ümit sarfetmiş olmaları yönünden tenkit edilebilir (Nadi, 1940: 1).

Müttefiklerin neden geri çekildiği sorusu birkaç sebepte sıralanmıştır;

1. Hava kuvvetlerinin çok sıkı müdahalesinden dolayı Müttefik Deniz Kuvvetleri Kattegat ve Skagerrak gibi, boğazlarda, tam bir hakimiyet tesis edememiş; Norveç'e çıkan Alman ordusunun nakli, tahminlerin tersine, tamamen kesilememiştir. Bu vaziyette, müttefikler, Alman hava ve deniz kuvvetlerinin tehdidine maruz kalan birliklerinin naklinin güçlüğü yüzünden Almanların, Norveç'e daima kendilerinden daha üstün kuvvetler gönderebileceklerini görmüşlerdir.
2. Esas müdafaayı yapacak olan Norveç ordusunun takviye edilmekle bu işi başaramayacağı, kendilerine daha fazla iş düşeceği kanaatine varılmıştır.
3. Luftwaffe'nin, ele geçirdiği Norveç üsleri sayesinde, Müttefik Hava Kuvvetlerine nazaran, daha yakından ve daha geniş surette müdahalesi üzerine, çok zayıf vereceklerini tecrübe ile görmüşlerdir.
4. Norveç'e fazla kuvvet gönderdikleri takdirde ya burada ya başka bir yerde büyük Alman taarruzlarının kendilerini bastıracağından endişe etmişlerdir (Chamberlain'in

---

⁴ İkinci Dünya Savaşı esnasında Alman Hava Kuvvetleri'ne verilen ad.

beyanatında bahsettiği tuzak işte budur). 5. İtalya'nın Almanların yanında harbe girmesi halinde, Norveç hareketlerinden çok daha ehemmiyetli olan Akdeniz mücadelesinde kuvvetli bulunmak istemişlerdir (Daver, 1940: 3).

Norveç'teki savaşın artık Almanların lehinde geliştiği ve Müttefiklerin geri çekildiği haberleri yeni istikametinin neresi olacağı hakkında soruları da beraberinde getirmiştir. Norveç Savaşı esnasında Almanya, Hollanda sınırına asker yığmaya devam etmiştir (Cumhuriyet, 1940: 1). Paris'te Çekoslovak ajansının edindiği bilgilere yer veren *Cumhuriyet*'e göre Siegfried Hattı'nda 300 bin ila 400 bin arası Alman askeri olduğu ve sık sık yer değiştiren bu askerler dışında ayrıca 80 bin Gestapo ajanı olduğu tahmin edilmiştir (Cumhuriyet, 1940: 3). Almanlar Batı Cephesi'nde üç günden beri aynı noktaya birbiri ardına baskınlar yapmıştır. Bu baskınlardan önce Alman topçuları şiddetli bir bombardıman gerçekleştirmiştir. Alman kolları refakat ateşi himayesinde ilerlemiştir. Saldırıların şiddetine oranla Fransızların zayıflığının az olduğu bildirilmiştir. Almanların geri çekilirken ölümleri ve yaralıları beraberinde götürmesinden dolayı Alman zayıflığının miktarı malum değildir. Almanya'nın Fransa üzerinde keşif uçuşu sayısı ise artmıştır (Cumhuriyet, 1940: 3).

Norveç Savaşı gündemdeki yerini, Batı Cephesi'nde gerçekleşen olaylar silsilesi karşısında yavaş yavaş kaybetmiştir. 7 Mayıs günü Hollanda'da orduda bütün izinlerin kaldırıldığı resmen bildirilmiştir. Bununla birlikte hükümet iki bahriye sınıfını da silah altına çağırmıştır. Orduda izinlerin kaldırılmasının sebebi kesin olarak açıklanmasa da bu tedbirin arkasında özellikle son günlerde artan bir Nazi taarruzu korkusu yattığı öne sürülmüştür. Alman matbuatı iri başlıklar ile yeni hadiselerin pek yakında zuhur edeceğini neşretmiştir. Bu neşriyat, Nazilerin müttefiklerden önce davranmak üzere yeni teşebbüslere hazırladıklarını göstermiştir (Cumhuriyet, 1940: 1). Almanlar bir haftadan beri Batı Cephesi'nde bir taarruz ihtimalinden bahsetmeye başlamıştır. 7 Mayıs gecesi Paris üstünde iki Alman uçağı görülmüştür. Batı Cephesi'nde taarruz beklentisinin yanı sıra başka bir yerde yapılacak saldırının gizlenmesi amacıyla mı burada faaliyetlerin artması kafaları karıştırmıştır. Çünkü Almanların başka bir istikamette hareket hazırladığı zaman daima bu gibi söylentiler çıkardığı hatırlanmıştır (Cumhuriyet, 1940: 3).

Chamberlain Avam Kamarası'na hitap ettiği 7 Mayıs günü şunları söylemiştir; "*Norveç güneyinden geri çekiliş hareketi, Gelibolu ricatıyla mukayese edilemez*". Başbakan, Norveç'te yaşananların Fransa üzerinde yaptığı tesirden bahsederek şu sözleri eklemiştir; "*Fransa metanetini bir kere daha ispat etmiştir ve bu mağlubiyetin Fransa üzerinde yaptığı yegâne tesir, taarruzla daha şiddetli bir surette mücadele hususundaki azmini kuvvetlendirmek olmuştur*". Bu sözlerin yanı sıra "*Müttefikimiz Türkiye, sükûnetini muhafaza ediyor. Mısır müdafaa tedbirlerini arttırıyor*" şeklinde Doğu Akdeniz'de bulunan müttefikleri hakkında bilgi vermiştir. Almanya'nın ise artık her an, başka bir noktadan taarruz edebileceği Avam Kamarası'na bildirilmiştir (Cumhuriyet, 1940: 5).

Chamberlain'in Avam Kamarası'nda vermiş olduğu beyanatta geçen Müttefik filolarının Kuzey Denizi'nden Akdeniz'in doğusuna yol aldıkları bilgisi, gözleri Norveç'ten Doğu Akdeniz'e çevirmiştir (Togay, 1940: 2). Bu durum, Mısır ve bazı Balkan devletlerini ihtiyat tedbirleri almaya itmiştir. Fakat gün geçtikçe bölgede fevkalade bir durum olmaması gözleri Benelüks ülkelerine çevirmiştir. Gözlerin Doğu Akdeniz'den Kuzeybatı Avrupa'ya yönelmesine sebep olan ise Hollanda Savunma Bakanı'nın mezuniyetleri kaldırarak, mezun bulunan herkesi birlikleri başına gitmesi için emir vermiş olmasıdır.

Mezunların çok olmasından dolayı demiryollarında nakliyat durmuştur. Hollanda hükümeti, Washington sefirine, bir gün Hollanda tecrit edilirse bütün dünyadaki Felemenk sefir ve konsoloslarına vermesi için tahsisat vermiştir. Bu iki tedbir, Alman kuvvetlerinin Danimarka'yı bir anda istila ettikleri gibi şimdi de Hollanda'yı istila etmek üzere hazır olduğunun hükümet tarafından kanaat getirdiği yolunda anlaşılmıştır (Togay, 1940: 2). Aynı zamanda Almanların Hollanda'ya bir taarruz yapacağı düşüncesi, kıtaların sınıra yaklaştırılmış ve yaşlı askerlerin daha gençleriyle değiştirilmesinden ileri gelmiştir. Bu durum yalnız Hollanda sınırında değil Belçika ve Lüksemburg sınırlarında da gözlemlenmiştir (DBTDA).

Almanların Siegfried Hattı'nda İngiliz ve Fransızları oyalayarak Hollanda'ya taarruz edebileceği düşünülmüştür. Hollanda'ya bir taarruz gerçekleşirse Belçika'nın nasıl bir yol izleyeceği merak edilmiştir. Hollanda ve Belçika arasında bir ittifak olmadığına göre Hollanda'nın işgalinde Belçika'nın seyirci kalması ihtimaller dahilinde değerlendirilmiştir.

“Böyle bir durumda Hollanda çok güç bir durumla karşı karşıya kalacaktır çünkü Almanya karşısında tek başına kalacaktır. Belçika tarafsızlığını korursa, Müttefikler Hollanda'ya ancak denizden yardım edebilirler. Denizden yardım ise oldukça zordur. Bir taraftan bir milyonluk Alman ordusu, Luftwaffe'nin yardımı, motorlu ve zırhlı tümenleriyle yıldırım savaşı yaparak Almanya-Hollanda sınırını geçerken, 100 bin kişilik İngiliz ve Fransız'ın önce gemilere bindirilmesi, sonra Hollanda limanlarına gelmesi daha sonra Luftwaffe'nin bombaları altında karaya çıkarılması ve ne halde, nerede bulunacağı malum olmayan Hollanda ordusunun yardımına vaktinde yetişmesi hem uzun hem de güç iştir.”

Kısaca Almanya karşısında “*Hollanda kendisini 'bitarafılık' denen mevhum tanrıya emanet etmiştir*” (Daver, 1940: 3).

Hollanda artık bütün hazırlıklarını yapıp silah başında beklemeye başlamıştır. Amerika Birleşik Devletleri (ABD), vatandaşlarına Hollanda'dan ayrılmaları yönünde talimat iletmiştir. 8 Mayıs gecesi saat 22.00'dan sabah saatlerine kadar telefon hatları kesilmiştir. Yine 9 Mayıs günü üç Hollanda radyosu da bir müddet çalışmamış ardından normal surette çalışmaya başlamışlardır (Cumhuriyet, 1940: 5). Gergin bekleyiş sürmektedir. Batı Cephesi artık her patlamaya hazır bir bomba görünümündedir. Paris'ten yapılan açıklamaya göre bir Alman uçağı zorunlu iniş yapmış uçakta bulunan 4 Alman, uçağı yaktıktan sonra köylüler tarafından yakalanmış ve esir alınmıştır. Yine 9 Mayıs gecesi geniş bir cephede piyade harekâtı olmuş ancak Paris'ten yapılan açıklamaya göre Almanlar her yerde püskürtülmüştür (Cumhuriyet, 1940: 5).

Fransa Muharebesi'nin Başlaması

Cumhuriyet 11 Mayıs günü, okuyucularına bir önceki gün yaşanan ve artık beklenen haberi sürmanşetten vermiştir; “*Alman Orduları Dün Sabah Belçika ve Hollanda'ya Tecavüz Etti*”. Hollanda ve Belçika sınırında uzun zamandır hazırlanan Alman ordusu, her iki ülkenin de tarafsızlıklarını muhafaza edemediklerini bahane ederek taarruza geçmiştir. 10 Mayıs'ta şafakla beraber harekete geçen Wehrmacht⁵, Lüksemburg'u istila etmiş ve Fransız ordusu ile çatışmalara girmiştir. Lüksemburg, müttefiklerden topraklarının

---

⁵ Nazi Almanyası'nın kara, deniz ve hava kuvvetlerini kapsayan genel isim.

bütünlüğü ve istiklalinin tekrar tesis edilmesini rica etmiştir. Birçok Hollanda ve Belçika şehri Luftwaffe'nin bombardımanına maruz kalmıştır. Belçika tarafından Müttefiklere iletilen yardım talebi kabul edilmiş ve müttefik orduları derhal harekete geçmiştir (Cumhuriyet, 1940: 1). Fransız ve İngiliz birlikleri Belçika ordusuna yardım etmek üzere erkenden Belçika'ya girmiş ve halk tarafından coşkuyla karşılanmıştır. Fransa ve İngiltere'de neşredilen resmi tebliğler Müttefiklerin ellerinde bulunan bütün kuvvetlerle Belçika ve Hollanda'nın yardımına koşmakta olduğunu bildirmişlerdir (Cumhuriyet, 1940: 5).

Luftwaffe, sabaha karşı saat 04.00'da başlayan saldırıları ile Paris dışında 6 Fransız şehrini bombalamış siviller arasında 16 kişinin ölümüne 30 kişinin de yaralanmasına sebebiyet vermiştir (Cumhuriyet, 1940: 1). Avrupa Savaşı'nın ikinci safhası başlamıştır. Almanya şimdiye kadar tüm hareket ve hücumlarını İngiltere üzerine gerçekleştirmiş, Fransa'yı hedef almamıştır. Fakat şimdi Almanya'nın Belçika, Hollanda ve Lüksemburg üzerine karadan ve havadan gerçekleştirdiği taarruz, doğrudan doğruya Almanya ve Fransa arasında ciddi bir boğuşma olacağını göstermiştir. Savaşın ikinci safhası Almanya ve Fransa arasında hayatta kalma savaşı olacaktır. Harbin yeni safhasının İngiltere için ehemmiyeti, Belçika ve Hollanda sahillerinin, Manş Denizi ve Londra kapısının önünde bulunmasıdır. Savaşın ikinci safhasının çok daha çetin olacağı şimdiden anlaşılmıştır (Togay, 1940: 2).

Savaşı bizzat yönetmek üzere Batı Cephesi'ne hareket eden Hitler'in, ordulara yaptığı tebliğ şu şekildedir:

“Alman milletinin atisi için kati savaş saati gelmiştir. 300 seneden beri, İngiliz ve Fransız resikarlarının Avrupa'yı fakat bilhassa Almanya'yı hakiki şekilde kuvvetlenmekten menetmek gayeleri daima mevcut olmuş ve Avrupa'yı bilhassa Almanya'yı, zaaf içinde, kudretsizlik içinde bırakmıştır. Bu hedefe varmak için, yalnız Fransa 200 sene içinde Almanya'ya 31 defa harp ilan etmiştir. Onlarca seneden beri, Britanya dünyasına hâkim olanların hedefi de gene, Almanya'nın ittifadına engel olmak, 80 milyonluk bir milletin ihtiyaçları için elzem olan hayati nimetleri Almanya'dan esirgemektir. İngiltere ve Fransa, kendilerine mal edindikleri bu siyaseti Almanya'da mevcut rejimle meşgul olmadan tatbik etmişlerdir. Hedefleri daima Almanya idi. Mesul şahsiyetleri bugün, bu hedefi açıkça itiraf ediyorlar. Bu hedef, Almanya'nın, mağlup edildikten sonra, parçalanıp küçük devletler haline getirilmesidir. O zaman, Almanya siyasi kudretini ve dolayısıyla, Almanların bu toprak üstündeki haklarını temin imkanını kaybedecekti. Bu sebeple, bütün sulh teşebbüslerim reddedildi ve geçen sene Eylül'ünde bize harp ilan olundu. Alman milletinin, İngiliz ve Fransız milletlerine karşı hiçbir kını, hiçbir düşmanlığı yoktur. Fakat Alman milleti, bugün, yaşamaya devam etmek mi, yoksa ölmek mi istediği suali karşısında bulunuyor. Birkaç hafta içinde kahraman kıtaatımız, İngiltere ve Fransa tarafından ileri sürülen Polonyalı düşmanları mağlup ve bu suretle şarktaki tehlikeyi bertaraf etmişlerdir. Bunun üzerine İngiltere ve Fransa, Almanya'ya şimalden taarruza karar vermişlerdir. Alman ordusu 9 Nisan'dan beri, bu teşebbüsü rüşeym halinde iken boğdu. Aylardan beri, tehditkâr bir tehlike gibi beklenen şer gelmiştir. İngiltere ile Fransa, Avrupa cenubu şarkisinde büyük bir manevra yapar gibi görünerek, Hollanda'dan ve Belçika'dan geçmek suretiyle Ruhr arazisinde bize taarruza teşebbüs ediyorlar. Garp cephesi askerleri, kendinizi göstermek zamanı gelmiştir. Bugün başlayan harp, Alman milletinin mukadderatını, gelecek bin sene için tayin edecektir. Şimdi vazifenizi yapınız. Alman milleti sizinle beraberdir.ve muvaffakiyetinizi temenni ediyor” (Cumhuriyet, 1940: 5).

Fransa'da Başbakan Reynaud kabinesini tadil etmiş, bütün partilerin katılımıyla Millî Birlik Kabinesi'ni kurmuştur. Başbakan bu vesileyle Fransız ulusuna yaptığı konuşmada şu ifadeleri kullanmıştır: “*Almanya'nın asıl hedefi Fransa'dır. Hitler ordularını ve tayyarelerini Fransa'ya saldırmak istiyor. Fakat Fransız milleti kuvvetinden emin olarak düşmanı bekliyor. Bugün bütün Fransız partileri bir tek adam gibi birleşmiş bulunuyorlar. Yol göstermek sırası artık Fransız ordusunundur. Fransa kılıcını çekmiş bulunuyor*” (Cumhuriyet, 1940: 6).

İngiliz Başbakan Chamberlain, hareketin başladığı 10 Mayıs'ta istifa etmiştir. Chamberlain, Downing Sokağı 10 Numara'da bulunan Başbakanlık ofisini boşaltırken şu açıklamada bulunmuştur:

“Vahşi canavar yeniden masum milletlere saldırmıştır. Bu canavar, İngiltere'nin dahili ihtilaflarından istifade edebileceğini ümit etmiştir. Halbuki İngiliz milleti bugün her zamankinden ziyade birleşmiş bulunuyor. Başvekaletten istifa ederken, vahşi canavarı insaniyete zarar vermeyecek bir hale getirinceye kadar sizi yeni başvekilin etrafında toplanmaya davet ediyorum”.

Yeni hükümeti kurma görevi inatçı bir karaktere sahip olan Sir Winston Churchill'e verilmiştir. 10 Mayıs 1940'ta başbakanlık görevine getirilen, 13 Mayıs'ta ise Bakanlar Kurulu'yla görüşmeler gerçekleştiren Churchill, ardından mecliste şu açıklamayı yapmıştır:

“Bu hükümete dahil olan bakanlara sarf ettiğim kelimelerin aynısını meclise de söyleyeceğim: Sizlere kan, meşakkat, gözyaşı ve ter haricinde vaat edebileceğim hiçbir şeyim yok...Önümüzde vermemiz gereken çok çetin bir imtihan, mücadele ve ıstırapla geçecek uzun, çok uzun aylar var. Siyasetimizin ne olduğunu soruyorsunuz. Şu kadarını söyleyebilirim ki denizde, karada ve havada Tanrı'nın bize bahsettiği bütün güç ve kudretle, mesele karanlık olduğunda gölgede bırakmanın imkânsız olduğu, insanlık suçunun ete kemiğe bürünmüş hali olan bu azman gaddarlığa karşı savaşa devam edeceğiz. İşte yolumuz budur. Hedefimiz nedir diye soruyorsunuz. Tek kelimeyle cevap verebilirim: Zafer. Ne pahasına olursa olsun, tüm dehşetine rağmen zafer” (winstonchurchill.org, 2024).

Savaşın yeni safhasına geçilirken Norveç gündemdeki yerini Fransa, Lüksemburg, Belçika ve Hollanda'ya terk etmiştir. Almanya'nın Ardenler'den başlayan ani taarruzu ile savaş, Müttefiklerin topraklarına kaymıştır. Müttefik liderler savaşı kazanacakları yönünde halklarına umut verirken Alman orduları ilerlemeye devam etmiştir.

SONUÇ

Cumhuriyet gazetesinin Türkiye'nin en eski ve en prestijli gazetelerinden biri olması, bu çalışmada kullanılmasının başlıca sebeplerindendir. Peyami Safa, Abidin Daver, Nadir Nadi, Yunus Nadi ve Muharrem Feyzi Togay gibi usta kalemleri bünyesinde toplayan *Cumhuriyet*, İkinci Dünya Savaşı'nda gerek Norveç'in işgali gerekse Fransa'nın işgaline oldukça geniş yer ayırmıştır. Avrupa'da yaşanan savaşın boyutlarını okurlarına aktarırken aynı zamanda güçlü yazarların değerlendirmelerine de yer verilmiştir. Bu yazarlar savaşı ustaca yorumlayıp açıklamış, bununla birlikte ileri görüşlülükleri sayesinde ihtimaller üzerinde de durarak okuyucularına yeni bakış açıları kazandırmıştır.

Türk basınının amiral gemilerinden *Cumhuriyet* gazetesinin İkinci Dünya Savaşı döneminde Mihver devletlere yakın bir yayın politikası izlemesi 1940 yılında geçici süreliğine kapatma cezası almasına neden olmuştur. Ancak *Cumhuriyet*, Norveç Savaşı esnasında gelen haberleri gazetecilik düsturu çerçevesinde elinden geldiğince tarafsız bir şekilde aktarmaya çalışmış olsa da bu bir aylık süreçte demokrasi bloğuna daha yakın bir tutum benimsediği gözlemlenmiştir. Bununla birlikte Birinci Dünya Savaşı sonrasında oluşan adaletsiz düzeni eleştirmekten de geri durmamıştır. Bitaraf ülkelerin neden hala bu pozisyonlarını korumaya çalıştığı tartışılmış, Alman saldırganlığının bir gün onları da yakalayacağı yazıya dökülerek bahsi geçen ülkelerin İngiltere ve Fransa'nın doğal müttefiki olduğu aktarılmıştır. *Cumhuriyet* yazarlarının görüş birliğine vardığı bir diğer önemli husus ise Müttefikler tarafından yapılan tebliğlerin, Alman tebliğlerine oranla daha güvenilir olduğudur. Almanlar tarafından yapılan tebliğlerin teyide muhtaç olduğu dile getirilmiştir.

Cumhuriyet, Norveç'te gerçekleşen saldırıların sebebinin Almanya'nın demir ihtiyacı olmasının yanında bunun bir oyalama ve şaşırtma savaşı olduğu görüşündedir. Nitekim öyle de olmuştur. Norveç'e çıkan Müttefik kuvvetler kısa süre içinde geri çekilmeye başlamış ancak Almanya, 10 Mayıs günü Hollanda, Belçika, Lüksemburg ve Fransa'yı içeren Batı Cephesi'nde şiddetli bir taarruza geçmiştir. Norveç'in işgali 10 Haziran'a kadar sürmüş olsa da hareketlilik kazanan Batı Cephesi karşısında gündemdeki yerini koruyamamıştır. *Cumhuriyet*, kendi yazarlarının yanı sıra uluslararası haber ajanslarından gelen bilgilere de yer vererek Norveç'te yaşanan ve ilerleyen süreçte bütün Batı Cephesi'ni etkisi altına alan bu savaşı günden güne takip etmiştir. 10 Mayıs'ta başlayan Fransa Muharebesi'nin savaşta yeni bir safha olduğunu belirterek, fitili ateşlenen bu yeni safhanın çok daha kanlı ve çetin olacağını ileri sürmüş nitekim bu görüşünde de haklı çıkmıştır.

KAYNAKLAR

- Akşin, S. (2021). *Kısa 20. yüzyıl tarihi* (8. baskı). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Anchieri, E. (1959). II. Dünya Savaşı'nın sebepleri; Avrupa büyük devletleri ve Hitler. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 16(1), 46-57.
- Armaoğlu, F. (1993). Avrupa politikasında Polonya. *Bellekten*, 57(218), 285-296.
- Aydın, S. (2020). İkinci Dünya Savaşı'nda kıyı ve iç hat savunması: Çakmak Hattı (Büyükçekmece-Çatalca) koruganları. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 16(34), 383-451.
- Belenli, T. (2020). Adolf Hitler'in 50. doğum günü kutlamaları (20 Nisan 1939). *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 39(67), 645-675.
- Benhür, Ç., & Eraslan, M. (2021). Nanking'in işgali ve Türk basını (1937-1938). *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 53, 379-396.
- Benhür, Ç., & Taşçı, M. (2023). İkinci Dünya Savaşı başlangıç sürecinin yerel (Konya) ve Türk ulusal basınına yansımaları. *Turcology Research*, 78, 452-461.
- Booth, O.-J. W. (2023). *İkinci dünya savaşı tarihi*. Kronik.

Cumhuriyet (1940). 1 Nisan-15 Mayıs 1940 arasındaki sayıları.

Çelikçi, A. S., & Kakışım, C. (2013). İtalyan faşizmi ve tarihsel gelişimi. *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 83-99.

Daver, A. (1940, Mayıs 2). Biraz sabır! *Cumhuriyet*, s. 3.

Daver, A. (1940, Mayıs 6). Niçin çekildiler? *Cumhuriyet*, s. 3.

Daver, A. (1940, Mayıs 9). Sıra Hollanda'ya mı geldi? *Cumhuriyet*, s. 3.

Daver, A. (1940, Nisan 12). Şimalde yıldırım harbine mukabil yıldırım harbi. *Cumhuriyet*, s. 3.

Daver, A. (1940, Nisan 13). İsveç'ten İsviçre'ye kadar. *Cumhuriyet*, s. 3.

Daver, A. (1940, Nisan 16). İngilizlerin bir muvaffakiyeti. *Cumhuriyet*, s. 3.

Daver, A. (1940, Nisan 19). İtalya harbe girer mi? *Cumhuriyet*, s. 3.

Daver, A. (1940, Nisan 24). İnanmamak. *Cumhuriyet*, s. 3.

Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi (DBTDA). 525/38092-154917-79, 1.

Gay, P. (2023). *Weimar kültürü*. İletişim Yayınları.

Hart, B. L. (2023). *İkinci dünya savaşı tarihi* (6. baskı). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Jenkins, S. (2023). *Kısa Avrupa tarihi*. Kronik.

Mazower, M. (2020). *Hitler imparatorluğu: İşgal Avrupa'sında Nazi yönetimi* (4. baskı). Alfa Basım.

McMeekin, S. (2022). *Stalin'in savaşı* (2. baskı). Kronik.

Nadi, N. (1940, Mayıs 4). Bir tahliye hadisesinin tahlili. *Cumhuriyet*, s. 1-5.

Nadi, N. (1940, Nisan 11). Şimaldeki harb ve hadiselerin muhtemel neticeleri. *Cumhuriyet*, s. 1-6.

Nadi, N. (1940, Nisan 18). İtalya'nın harbe girmesi ihtimalleri karşısında. *Cumhuriyet*, s. 1-5.

Nadi, Y. (1940, Nisan 10). Yeni bir safha: Şimalde harb. *Cumhuriyet*, s. 1-5.

Nadi, Y. (1940, Nisan 20). Balkanlarda muamma ve hakikat. *Cumhuriyet*, s. 1-5.

Öncü, A. S. (2014). İki savaş arası dönemde Türkiye-Çekoslovakya ilişkilerine genel bir bakış. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 9(2), 159-181.

- Safa, P. (1940, Nisan 11). Hadiseler arasında zaferin anahtarı. *Cumhuriyet*, s. 3.
- Safa, P. (1940, Nisan 16). Dünya harbine doğru. *Cumhuriyet*, s. 3.
- Safa, P. (1940, Nisan 23). Aldanmamak. *Cumhuriyet*, s. 3.
- Stone, N. (2019). *İkinci dünya savaşı*. Ketebe Yayınları.
- Togay, M. F. (1940, Mayıs 11). Hollanda ve Belçika. *Cumhuriyet*, s. 2.
- Togay, M. F. (1940, Mayıs 4). Norveç'ten Akdeniz'e. *Cumhuriyet*, s. 2.
- Togay, M. F. (1940, Mayıs 9). Hollanda ve Rusya. *Cumhuriyet*, s. 2.
- Togay, M. F. (1940, Nisan 12). İskajerak muharebesi. *Cumhuriyet*, s. 2.
- Togay, M. F. (1940, Nisan 16). İngilizlerin ihraç hareketi. *Cumhuriyet*, s. 2.
- Togay, M. F. (1940, Nisan 22). Norveç'te müttefikler. *Cumhuriyet*, s. 2.
- Togay, M. F. (1940, Nisan 9). Müttefikler ve Balkanlar. *Cumhuriyet*, s. 2.
- Ullrich, V. (2022). *Hitler hakkında 101 önemli soru*. Yeditepe Yayınevi.
- Wiest, A. (2022). *Birinci dünya savaşı tarihi*. Kronik.
- winstonchurchill.org/resources/speeches/1940-the-finest-hour/blood-toil-tears-sweat/
(E.T. 04.02.2024).
- Yalçın, M. (1945). Sigfrit (Siegfried) hattı. *Askeri Mecmua*, 17(137), 72-78.

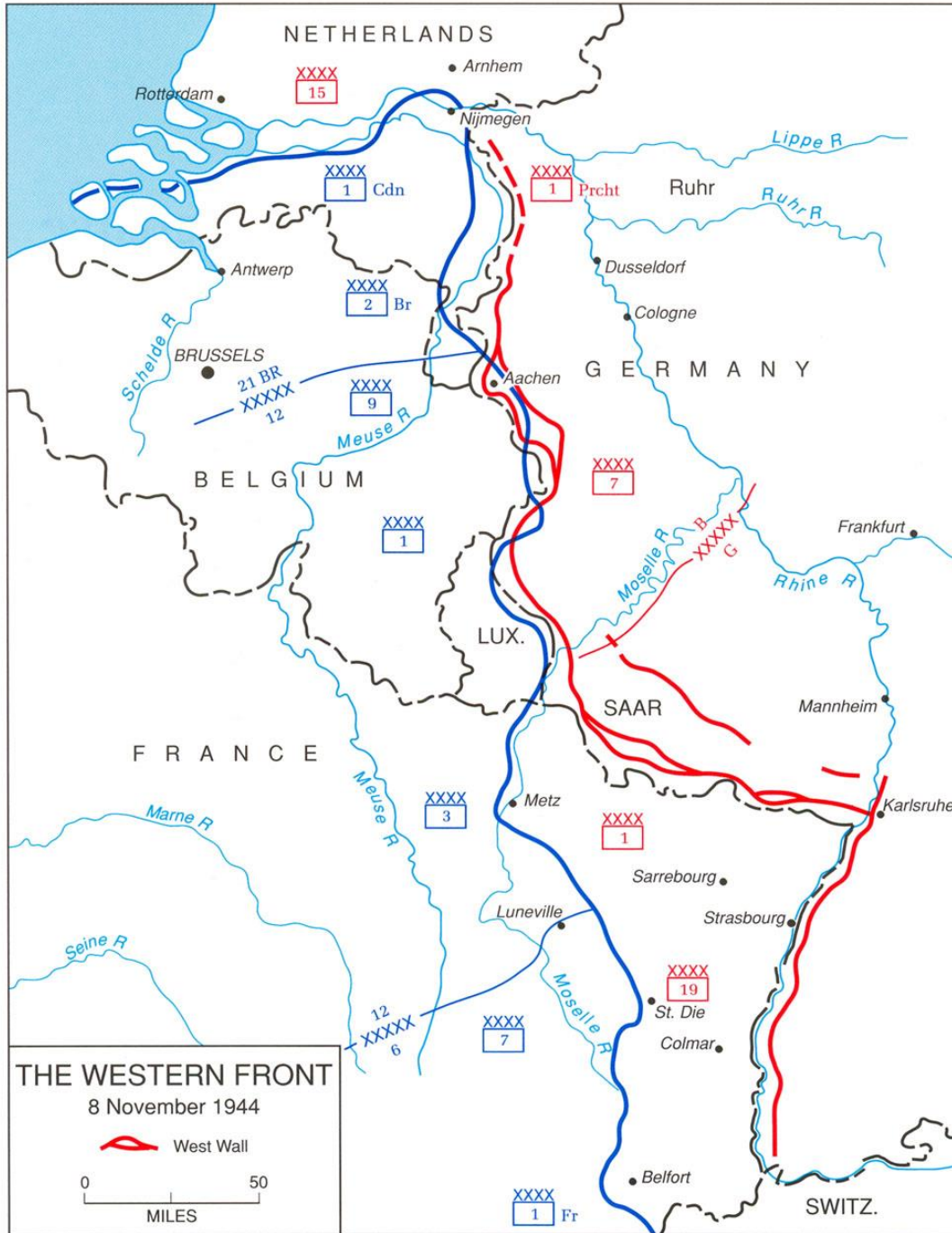
Ekler

Ek 1. Maginot Hattı.

Kaynak: https://tr.wikipedia.org/wiki/Fransa_Muharebesi#/media/Dosya:Maginot_Line-tr.png (Erişim tarihi: 27.02.2024).

Ek 2. Siegfried Hattı.

MAP 25

Kaynak: <https://deanoworldtravels.wordpress.com/2014/04/02/the-siegfried-line/>

(Erişim tarihi: 21.05.2024).

Ek 3. Norveç'in işgalini gösteren bir harita.

Kaynak: Cumhuriyet, 25.04.1940, s. 3.

Ek 4. Alman Ordularının Saldırılarını Gösteren Gazete Haberi

M. Turhan Yusufoğlu
Müdürlüğüne nezaret ederken

Haberler 100 kuruş
Yeni Haberler 150 kuruş
Kültür 100 kuruş
Çocuk 100 kuruş
Tarihi 100 kuruş
Lügat 100 kuruş
Mebur 100 kuruş
Çocuklar 100 kuruş

Cumhuriyet

HAZİRANDA ÇIKAR.
Hizmetçilik

HAZİRANDA ÇIKAR.

Numarası — CAGALOĞLU
Cemalî 11 Mayıs 1940
Dünya ve İktisadî Adresi: CAGALOĞLU, Mecidiyeköy — Posta Kutusu No: 240
Ticari Sicil No: 24000 — Kuruluş Yılı: 1930

Alman Orduları Dün Sabah Belçika ve Holandaya Tecavüz Etti

İki memleket de şiddetle müdafaaya geçtiler. İmdada çağırılan müttefik ordu Belçikaya girdi

Dün Alman taarruzuyla Avrupa, Belçika ve Hollanda hükümetleri ve Belçika Kralı Leopold

Alman ordularının taarruzuyla Avrupa, Belçika ve Hollanda hükümetleri ve Belçika Kralı Leopold

Taarruz Belçika Hududunda durduruldu
Fransa ve İngiltereye de hava akınları oldu - 130 Alman tayyaresi düştürüldü

Bütün su kanalları açılan Holanda kuvvet ve cesaretle mukavemet ediyor
Bir çok şehirler havadan bombardıman edildi, tayyare meydanlarına paraşütle indirilen Almanlar imha olunuyor
Hava tecavüzüne uğrıyan İsviçre seferberlik yaptı

Varan altı, Yedi, sekiz!..
Alman ordularının Belçika ve Hollanda hududlarına taarruzu, iki memleketin de şiddetle müdafaaya geçmesine sebep oldu. İmdada çağırılan müttefik ordular Belçikaya girdi. Alman ordularının taarruzuyla Avrupa, Belçika ve Hollanda hükümetleri ve Belçika Kralı Leopold...

Paristen başka 6 Fransız şehri bombalandı, sivil halktan çok ölenler var
Reynaud «kükürcümler kınından çıkardık, artık emretmek vaziyetinde olan, Fransız ordusudur!» diyor

Çemberlayn çekildi
Yeni hükümeti Çorçil kurdu
Fransada da milli birlik kabinesi teşkil edildi

Dün Alman taarruzuyla Avrupa, Belçika ve Hollanda hükümetleri ve Belçika Kralı Leopold

Tarihte
Türkler ve İngilizler
Büyük Tarihi tefrika
Yazar: ZIYA ŞAKİR
Bugün 2 nci sahifede

Kaynak: Cumhuriyet, 11.05.1940, s. 1.